

Porin Šćukanec Rezniček

mag. hist. /mag. museol.

Povodom 100. godišnjice rođenja akademika Mate Suića (1915.- 2002.)

Deset je godina prošlo od smrti akademika Mate Suića. Profesor Suić bio je jedna od najznačajnijih znanstvenih ličnosti našega prostora, s primarnim interesom za antiku. Završetkom Drugoga svjetskog rata započeo je svoj i više nego polustoljetni rad i time je ostavio trag kao rijetko tko drugi (o čemu recimo svjedoče govornici na njegovom ispraćaju: Ante Rendić-Miočević, Tomičić, Čače, Budak, Cambi, Jurić).¹ Među prvima je probijao put na mnogim znanstvenim poljima. Studenti često imaju prilike čuti paradigme poput *vremena se mijenjaju*, pa se ponekad i tako odnose prema literaturi i znanstvenicima prošlosti. Takav pristup je, naravno, pogrešan. Mora li značiti da s obzirom na to da je profesor Suić djelovao ranije, te da su neke od teza opovrgnute ili dopunjene, da on više nije relevantan uzor, bilo njegov opus bilo način znanstvenoga djelovanja? Iako će mnogi poći tim putem, upravo je Mate Suić izvrstan pokazatelj suprotnoga. Povodom 10. obljetnice njegove smrti na IV. Kongresu povjesničara održan je 2. listopada 2012. godine okrugli stol *Apertor viarum: Održi opusa akademika Mate Suića (1915-2002) u hrvatskim povijesnim znanostima danas*.² Na njemu se komemorirao njegov opus i rad tijekom mnogih godina, i danas vrlo vidljivi i prisutni trag i utjecaj, koliko na profesorima toliko i na studentima. Poseban naglasak se stavio na mogućnosti gradnje na njegovim temeljima i spoznajama, za koje je i sam vjerovao da će mnoge biti kasnije opovrgnute ili izmijenjene s novim otkrićima. Što i kako mlađe i nove generacije po pitanju svojih prethodnika, zanemaruju li ih ili ih se posve zasluženo prisjećaju?

Mate Suić („nestor hrvatske arheologije“,³ *apertor viarum* – onaj koji probija put) rodio se 3. 11. 1915. na otoku Braču, u mjestu Postira.⁴ Tamo je završio osnovnu školu, dok je gimnazijsko obrazovanje dobio u Šibeniku, Širokom kod

Sarajeva, Širokom Brijegu, Nadbiskupskoj gimnaziji u Splitu. Maturirao je 1935. na Državnoj klasičnoj gimnaziji u Splitu.⁵ Nakon odsluženja vojnoga roka, diplomirao je 1940. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Diplomom i stručnost dobio je iz područja klasične filologije, povijesti staroga vijeka i arheologije, čime je automatski stekao gotovo sve potrebne predispozicije za vrstan znanstveni rad (iako ga mnogi, neopravdano, doživljavaju isključivo kao arheologa).⁶ Vrlo kratko je bio nastavnik na Pagu, da bi zatim do kapitulacije Italije obnašao diplomatske dužnosti za NDH u Vatikanu.⁷ Ipak, 1943. prelazi u partizansku vojsku, gdje ostaje do 1945. došavši do čina kapetana prve klase.⁸ Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu stekao je 1953. doktorat radom *Kritička analiza historijskih i geografskih podataka o istočnoj jadranskoj obali u Pseudo Skilakovu Periplu*, u kojemu je izvrsno kombinirao svoju arheološku, povijesnu i klasično-filološku kompetentnost (što se moglo vidjeti u svim njegovim radovima).⁹ Daljnje usavršavanje dobio je 1957., kada sa stipendijom Njemačkoga arheološkog instituta boravi u Njemačkoj. Tom prigodom, kao i kasnije, drži brojna predavanja na stranim sveučilištima: Trieru, Kölnu, Bonnu, Beču, Bresciji, Ljubljani, Parizu, Ravenni, Tarantu, Tirani.¹⁰

Nakon rata 20 godina ostaje u Zadru, gdje najprije radi u Arheološkom muzeju (u kojemu je uredio stalni postav iz poprilično opljačkane zbirke i osigurao prostor muzeju), pritom od 1956. obnavljajući i osnivajući mnoge institucije za staru povijest hrvatskoga prostora, a potom predaje na novoformiranom Filozofskom fakultetu u Zadru klasičnu arheologiju i povijest staroga vijeka.¹¹ Na obje institucije ostavio je najdublje tragove, vinuvši se do najviših položaja (ravatelj muzeja započevši ozbiljni muzeološki i stručni rad; redovni profesor i dekan na fakultetu) i pritom se zalagao za povezivanje ovih dviju institucija (npr. preko studentske prakse).¹² Zato se između ostaloga smatra jednim od najzaslužnijih za obnovu, prezentaciju i kulturnu uzdignutost Zadra.¹³ Bez obzira na ljubav prema Zadru, odlučuje prihvatiti mjesto predstojnika Katedre 1966. (nakon Grge Novaka) i redovnog profesora na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje ostaje do mirovine 1981., pritom obnašajući dužnosti dekana, pročelnika Odsjeka za povijest, ravnatelja Arheološkog instituta Sveučilišta u Zagrebu, i mnoge druge.¹⁴ Iste godine kada je umirovljen postaje redovnim članom Akademije (kao povjesničar, dopisni član je od 1975.).

Od mladosti je bio fasciniran gradom Zadrom i njegovom tisućljetnom tradicijom, što je uvelike usmjerilo njegove radove. Iz toga razloga prvi posao nakon rata prihvaća ovdje. Vodila ga je također i velika želja obnove porušenog i opljačkano grada, što je iskazao nebrojeno puta kasnije (svojevrni vrhunac bila je monografija *Zadar u starome vijeku* (Zadar, 1981.)).¹⁵ Svoj širi i daljnji interes ostavlja na priobalju, baveći se najvećim dijelom liburnskim područjem, ali i ostatkom priobalja (*Zadar i Pag u Srednjem vijeku I, Municipium Varvariae, Nin u antici, Zadarski forum – Stari trg u novom gradu*), što pokazuje vrhunac njegovoga znanstvenog rada: *Antički grad na istočnome Jadranu* (Zagreb 1976. – pravi pokazatelj Suićeve multidisciplinarnosti i raznovrsnosti obrađenih tema, od monumentalnih građevina do kanalizacijskih odvoda).¹⁶ Svojim radom na dokazivanju kontinuiteta, od prapovijesti do ranoga srednjeg vijeka, s posebnim naglaskom na prijelaznim razdobljima, zadužio je uvelike hrvatsku znanost.¹⁷ Time je neizmjerljivo doprinio utvrđivanju i pojašnjenju pojedinih procesa antike srednjega vijeka koji svoje korijene imaju u prapovijesti ili srednjega vijeka s korijenima u antici.¹⁸

Povodom 100. godišnjice rođenja
akademika Mate Suića (1915. - 2002.)

Nažalost, mnoge od tema koje je imao „...na navozima...“ nikada nije uspio dovršiti, ali je ostavio temelje za buduće naraštaje.¹⁹

Svoj utjecaj, značaj i trud je širio na gotovo cijelu Hrvatsku. Bio je jedan od kreatora ideje i realizacije Muzeja arheoloških spomenika u Splitu. Zatim sudjeluje u osnivanju Instituta za hrvatsku povijest Sveučilišta u Zagrebu (gdje je u nekoliko mandata bio njegov voditelj).²⁰ Bio je zastupnik Hrvatske na jugoslavenskim projektima, brinuo se najprije o zaštiti spomenika, a tek onda o njihovoj prezentaciji. Jedan je od obnovitelja Hrvatskoga arheološkoga društva (pokreće glasilo *Obavijesti*), u kojemu je proglašen počasnim članom i odlikovan nagradom za životno djelo.²¹ Bio je član Hrvatskoga društva klasičnih filologa s kojim je često vodio žustre rasprave, pritom i objavljujući članke s raznom tematikom (u *Latina et Graeca*).²² Nadalje, djeluje kao predsjednik Jugoslavensko-talijanskog komiteta za proučavanje prethistorije i protohistorije Jadrana, što je i dovelo do organiziranja skupa 1972., ali i uređivanja zbornika radova 1976.²³ Uza sve to držao je poslijediplomsku nastavu u Zagrebu, Zadru, Dubrovniku i Splitu te obrazovao mnoge (sadašnje) naraštaje znanstvenika (diplomante, magistrante, doktorante), a svojim će nasljedem i mnoge buduće. Osim nastavničkom djelatnošću, bavio se i muzejskom, priredivši tijekom svojega života mnoge izložbe, ali i popratni materijal.²⁴ Nikada nije odbio ocijeniti nove radove, recenzirati ih ili valorizirati opus kolega ili prethodnika.²⁵ Svoj je ugled stekao i na međunarodnoj pozornici, npr. kao član *Deputazione per la Storia Patria per le Venezie* ili kao dopisni član *Das Deutsche Archäologische Institut*.²⁶ Bio je tajnik CILMA (Odbora za izdavanje latinskih srednjovjekovnih natpisa), organizirao je u Osijeku znanstveni skup o rimskom limesu, sudjelovao je u radu Međunarodne

komisije za kartu cijeloga Rimskog Carstva (*Tabula imperii Romani*), bio je u odboru CIL-a i mnoge druge stvari.²⁷

Kao njegov najveći doprinos mnogi ističu prisutnost na terenima preko četrdeset godina. Potrebno je naglasiti da iako je njegov primarni interes bila antika, nikada nije zapostavljao istraživanje drugih lokaliteta (prapovijesni i srednjovjekovni): Salona, Hvar, Mijovilovac, Goričina u Pridrazi kod Novigrada, Sv. Spas na vrelu Cetine, Meteriza, Maklinovo brdo u Kašiću, Ždrijac kod Nina, Enona, Mala Proversa, Puntamika kod Zadra, lokaliteti unutar Zadra, Bribir (često spominjana šetnja po Bribirskoj glavici), Muline na otoku Ugljanu i dr.²⁸ Pritom je radio i na prezentiranju i konzerviranju lokaliteta kako bi bili dostupni javnosti u suradnji s mladim snagama (posebno se ističu forum i kapitolij u Zadru, rano kršćanstvo u Mulinama, impresivne zidine Varvarije).²⁹ Upravo je terenska istraživanja smatrao jednim od najvrjednijih izvora informacija, koje su mu poslužile da riješi mnoga dotad nerješiva pitanja.³⁰ Naravno, nikada nije postavio tezu ili iznio ideju bez referiranja na druge izvore, postavivši u svome radu na polju stare povijesti neke potpuno nove istraživačke metode. Jednako tako bio je pionir u mnogim područjima istraživanja stare povijesti hrvatskoga povijesnog prostora, kombinirajući u tome svoje znanje iz arheologije, filologije i povijesti.³¹

Za svoj rad primio je mnoge zaslužene nagrade tijekom života. Objavio je oko 180 knjiga, rasprava, članaka s raznolikom tematikom osvjetljujući mnoga pitanja antičkoga života.³² Do same smrti se bavio raznim temama i nastojao rasvijetliti nepoznanice, u kojima je gotovo uvijek bio uspješan: odnosi jadranskih obala od prapovijesti do srednjeg vijeka, povijest talasokracije, povijest grada na hrvatskoj obali, toponimije kao povijesni izvor, bizantski limes, prijelazna razdoblja između prapovijesti i antike te antike i srednjega vijeka (1995. znanstvena tribina „Na mostu između antike i srednjega vijeka: problemi kontinuiteta“), a jedna od najvećih strasti bio mu je sv. Jeronim i ubikacija Stridona (oko kojega „nikada nije konsenzus postignut“, ali je Suić ponudio najuvjerljiviju tezu – istaknuo je u svome pismu na kongresu akademik Franjo Šanjek).³³ Doprinio je svojim područjima izradom arheološke topografije, tiskanjem izvora, građe, vodiča, monografija, kataloga i dr.³⁴ Multidisciplinarnost i transdisciplinarnost bile su mu odlike koje se još i danas ističu (primjerice povezivanje znanja klasičnih jezika s pronađenim arheološkim materijalom i potom davanjem povijesnog konteksta), što pokazuje njegovo poznavanje i korištenje brojnih disciplina unutar povijesne analize, kao što su: paleoetnologija, jezikoslovlje, toponomastika, paleogeografija, povijest religije, povijest rimskoga prava, epigrafika, graditeljstvo, urbologija (posebice u svezi s poleogenezom) i dr.³⁵ Radovi koji su imali težište na filološkoj, lingvističkoj tematici sasvim su zasebna priča. S klasičnim obrazovanjem imao je podlogu za direktno proučavanje i interpretiranje antičkih pisaca, ubikaciju lokaliteta koje spominju te razjašnjenje pojmova i mjesta koja su kontroverzna nudeći svoja razmišljanja.³⁶ Pa iako su za mnoge stvari potrebne revizije ili postoje nova tumačenja (npr. kao što ga je iznijela dr. sc. Jelena Marohnić na već spomenutom okruglom stolu sa svojim novim čitanjem natpisa) ipak ostaje nepobitno da je njegov rad i danas još uvijek vrijedan svake pažnje (što je istaknula dr. sc. Inga Vilogorac-Brčić u vezi uništenih podzemnih prostorija u Zadru kao i predstavnica Arheološkog zavoda dr. sc. Vlasta Begović s iscrpnom

pozadinom njegovoga rada. Tom širinom poslužio je kao referentna točka za mnoge druge znanstvenike humanističkih i društvenih cjelina, a i svojim iznimno profesionalnim pristupom uvijek je bio uzor kolegama. Danas je nažalost gotovo nemoguće pronaći stručnjaka s tolikom lepezom djelatnosti iza sebe (muzeolog, istraživač, pisac i znanstvenik, pedagog, nastavnik, organizator) niti s tolikim iskustvom, odlikama kakvog renesansnog *homo universalis*³⁷

Po mnogim svojim aspektima Mate Suić bio je prvi među jednakima, u pojedinih znanstvenim istraživanjima i područjima. Pa iako će njegovu „uspomenu najljepše čuvati oni znanstvenici koji budu dalje istraživali na istim područjima i dosizali nove rezultate poštujući golemi prinos Mate Suića“,³⁸ postavlja se pitanje je li to dovoljno? S nestankom čovjeka, polako nestaje i njegov utjecaj, ali je ovogodišnji okrugli stol na Kongresu povjesničara pokazao da Suićev značenje ne nestaje. U njegovu slučaju to nikako ne bi bilo dobro. S tolikim opusom iza sebe, opusom kojim je zadužio svakog budućeg znanstvenika, ne samo u Hrvatskoj, može li se dopustiti da se njegov rad zamijeni ili zanemari jednostavno jer je „stariji“ od nekih novih, kako ga ponekad propagira današnji odgoj? Nadajmo se da ideja koju su iznijeli dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić i dr. sc. Robert Matijašić na okruglom stolu o redovitom održavanju skupova, okruglih stolova ili sličnoga na obljetnicu njegova rođenja neće ostati samo na ideji. Ugled koji je Mate Suić stekao ne samo na domaćoj sceni nego i među stranim znanstvenicima („... Suić (je) ne samo krupna ličnost naše znanosti nego i ličnost koja je duboko uronjena u svjetsku znanost.“),³⁹ rezultati koje su prihvatili svi, trag koji je ostavio u poslijeratnoj znanosti te revolucionirao povijesne, filološke i arheološke doktrine, čine ga jednim od najznačajnijih stručnjaka 20. stoljeća i uopće čovjeka na kojega bi se svaki student trebao znanstveno ugledati.

Bibliografija:

Batović, Šime. 1996. Mate Suić – uz 80. obljetnicu (1915-1995). *Odabrani radovi iz stare povijesti Hrvatske: Opera selecta*: 17 – 45.

Kuntić-Makvić, Bruna. 2003. Mate Suić (1915.–2002.). *NVN-TTVS*, br. XXV: 81 – 82.

Spomenica preminulim akademikima: Mate Suić 1915.-2002. Ur. Nenad Cambi, sv. 122. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2004.

Tomičić, Željko. 2002. In memoriam: Akademik Mate Suić. *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, vol 19., br. 1: 7 – 10.

Kuntić-Makvić, Bruna. 2002. Mate Suić (1915.-2002.). *Historijski zbornik*, godina LV: 199 – 216.

Bilješke:

1 *Spomenica* 2004: 7.

2 Velik dio ovoga rada napravljen je na temelju okrugloga stola održanog 2. 10. 2012. na IV. Kongresu povjesničara na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

3 Tomičić 2002: 7.

4 Kuntić-Makvić 2002: 199; Batović 1996: 17; Tomičić 2002: 7 – 8.

5 Kuntić-Makvić 2002: 199; Batović 1996: 17; Tomičić 2002: 8.

6 Kuntić-Makvić 2002: 199; Batović 1996: 17; Tomičić 2002: 7.

7 Kuntić-Makvić 2002: 199; Batović

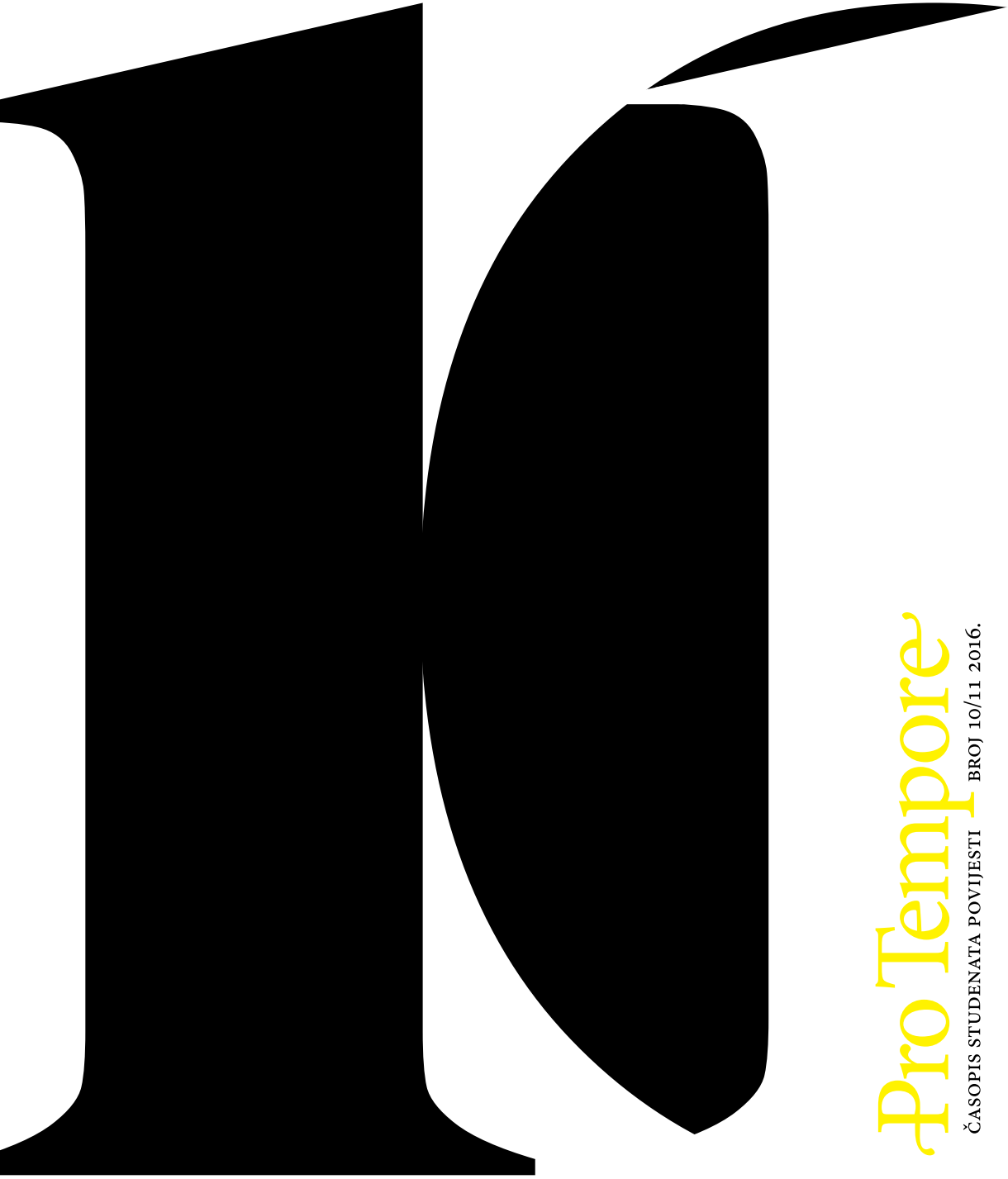
1996: 17.

8 Kuntić-Makvić 2002: 199; Batović 1996: 17; *Spomenica* 2004: 16.

9 Kuntić-Makvić 2002: 200; Batović 1996: 18; Tomičić 2002: 9.

10 Kuntić-Makvić 2002: 200; Batović 1996: 18; Tomičić 2002: 9.

- 11 Kuntić-Makvić 2002: 200; Batović 1996: 17 – 19; Tomičić 2002: 8.
- 12 Kuntić-Makvić 2002: 200; Batović 1996: 17, 19; Tomičić 2002: 8.
- 13 Batović 1996: 18; Spomenica 2004: 16 - 17.
- 14 Kuntić-Makvić 2002: 200; Batović 1996: 19, 23; Tomičić 2002: 9.
- 15 Kuntić-Makvić 2002: 199 – 200; Batović 1996: 17; Tomičić 2002: 8.
- 16 Kuntić-Makvić 2002: 199 – 200; Tomičić 2002: 8; Spomenica 2004: 12.
- 17 Kuntić-Makvić 2002: 199; Batović 1996: 23; Tomičić 2002: 7.
- 18 Kuntić-Makvić 2002: 199; Tomičić 2002: 7, 10; Spomenica 2004: 22.
- 19 Tomičić 2002: 8.
- 20 Kuntić-Makvić 2002: 201; Batović 1996: 19; Tomičić 2002: 9.
- 21 Kuntić-Makvić 2002: 201; Batović 1996: 19, 21, 23; Tomičić 2002: 9.
- 22 Kuntić-Makvić 2003: 82.
- 23 Kuntić-Makvić 2002: 201; Batović 1996: 20.
- 24 Kuntić-Makvić 2002: 201; Batović 1996: 19; Tomičić 2002: 9.
- 25 Kuntić-Makvić 2002: 201.
- 26 Kuntić-Makvić 2002: 200; Batović 1996: 23; Tomičić 2002: 9.
- 27 Batović 1996: 20; Tomičić 2002: 9.
- 28 Kuntić-Makvić 2002: 201; Batović 1996: 21 – 22; Tomičić 2002: 9.
- 29 Kuntić-Makvić 2002: 203; Batović 1996: 18.
- 30 Kuntić-Makvić 2002: 203; Batović 1996: 21.
- 31 Kuntić-Makvić 2002: 203; Batović 1996: 22 – 23; Tomičić 2002: 7 - 8.
- 32 Batović 1996: 22; Tomičić 2002: 9.
- 33 Kuntić-Makvić 2002: 203 – 204; Tomičić 2002: 8, 10; Spomenica 2004: 13.
- 34 Batović 1996: 20; Kuntić-Makvić 2003: 82.
- 35 Tomičić 2002: 7 – 8; Kuntić-Makvić 2003: 82.
- 36 Kuntić-Makvić 2003: 82.
- 37 Batović 1996: 18, 23; Tomičić 2002: 8; Spomenica 2004: 33.
- 38 Kuntić-Makvić 2002: 204.
- 39 Tomičić 2002: 7, 10.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI – BROJ 10/11 2016.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 10/11 2016.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
Godina VIII, broj 10-11, 2016.

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Brandolica

Zamjenik glavnog urednika

Filip Šimetin Šegvić

Uredništvo

Tomislav Brandolica, Marta
Fiolić, Kristina Frančina, Marko
Lovrić, Valentina Nedeljko, Nikola
Seiwerth, Filip Šimetin Šegvić

Urednici pripravnici

Zvonimir Plavec, Vjenceslav
Rupčić, Porin Šćukanec Reznicek

Redakcija

Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Valentina Nedeljko, Zvonimir
Plavec, Vjenceslav Rupčić, Nikola
Seiwerth, Porin Šćukanec Reznicek,
Filip Šimetin Šegvić

Recenzenti

dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Tomislav Galović
dr. sc. Ivo Goldstein
dr. sc. Iskra Iveljić
dr. sc. Tvrtko Jakovina
dr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Drago Roksandić
Marie Scatena, MA
akademik Arnold Suppan
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ Šoljan

Lektura i korektura

Gabrijela Detelj
Marta Fiolić
Ana Jelić
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić

Dizajn i priprema za tisak

DZN studio

Prijevodi s engleskog jezika

Tomislav Brandolica
Tina Miholjančan, prof.
Marija Marčetić
Ivan Markota
Krešimir Matešić
Judita Mustapić
Kristina Videković

Prijevodi s njemačkog jezika

Mirela Landsman Vinković
Filip Šimetin Šegvić
Azra Plićanić Mesić

Prijevodi s francuskog jezika

Jasna Čirić, prof.
Marta Fiolić
Marija Galić
Tea Šimičić

Prijevodi s talijanskog jezika

Tihana Filipčić
Loretta Lanča

Izdavač

Klub studenata povijesti – ISHA
Zagreb

Tisak

Mediaprint – Tiskara Hrastić

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo
stavove autora i ne predstavljaju
nužno stavove i mišljenja
uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su omogućili:

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za povijest
Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
Studentski zbor
Sveučilišta u Zagrebu

Privatne donacije:

Vesna Miović, I. P., M. Č.

Redakcija časopisa Pro tempore
svim se donatorima iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci!

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:

Klub studenata povijesti – ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3,
10000 Zagreb

E-mail:

pt.redakcija@gmail.com
tomislav.brandolica@gmail.com